

Kościół katolicki na Syberii

W dniach 26-28 VI br. odbyła się, zorganizowana przez Ośrodek Badań Wschodnich i Instytut Historyczny Uniwersytetu Wrocławskiego, Centrum Duchowości Klaretyńskiej oraz Oddział Dolnośląski Stowarzyszenia WSPÓLNOTA POLSKA, międzynarodowa konferencja naukowa na temat „Kościół katolicki na Syberii. Historia – Terażniejszość – Przyszłość”. Sesja plenarna rozpoczęła się w Auli Leopoldyńskiej Uniwersytetu Wrocławskiego, a dalsze obrady w trzech sesjach problemowych toczyły się w pięknie położonym Centrum Duchowości Klaretyńskiej w Krzydlinie Małej pod Wrocławiem. Koordynatorem był dr Antoni Kuczyński. Przypomnijmy, że była to już czwarta międzynarodowa konferencja zorganizowana z inicjatyw Ośrodka Badań Wschodnich UW, trzy poprzednie bowiem odbyły się w 1994 r na temat „Polacy w Kazachstanie. Historia i współczesność”, w 1997 r na temat „Syberia w historii i kulturze narodu polskiego” i w 1999 r pod nazwą „Bronisław Piłsudski i jego dziedzictwo naukowe”.

W programie sesji znalazło się ponad czterdzieści referatów, w tym kilkanaście zgłoszonych przez badaczy z Syberii i z Rosji, zarówno

historyków znanych już z dotychczasowych publikacji, jak i początkujących naukowców zainteresowanych tematyką sesji. Przeważała tematyka historyczna, co wynikało z faktu, że przez kilkadziesiąt lat istnienia ZSRR jakiegokolwiek badania dotyczące Kościoła katolickiego w Rosji i na Syberii były niemożliwe z braku dostępu do źródeł archiwalnych i od niedawna dopiero archiwa w różnych krajach b. ZSRR stały się dostępne dla historyków. Jak się okazuje badania te prowadzi obecnie grupa zainteresowanych tą problematyką historyków rosyjskich. Znany ogólnie skądinąd fakt obecności katolików na Syberii już w XVII w. i powstania tam w pierwszych latach XIX w. parafii katolickich, został ukazany, dzięki badaniom archiwalnym, w nowym i pełniejszym świetle. W odniesieniu do czasu istnienia ZSRR w kilku referatach zwrócono uwagę na mało znane dotychczas, ukryte i bardzo intensywne życie religijne oparte o konspiracyjne duszpasterstwo w łagrach i na zesłaniu prowadzone przez więzionych i zesłanych księży katolickich różnych narodowości, w tym oczywiście polskich oraz na jego ważną rolę moralną i psychologiczną w przetrwaniu ekstremalnych sytuacji życiowych,

w jakich znajdowali się często więźniowie łagrów i zesłańcy. Był to, jak pisał w swoich wspomnieniach długoletni więzień sowieckich łagrów na Syberii w latach 1945-1956, amerykański jezuita polskiego pochodzenia, O. Walter Ciszek, *Kościół mężczyzn i kobiet pełnych poświęcenia i oddania Bogu, Kościół utworzony z prześladowań i rozczarowań, wypróbowany jak złoto w piecu*. Niezamierzonym rezultatem konferencji, mającym aktualną i ważną wymowę, jest unaocznienie, że Kościół katolicki na Syberii i w Rosji, nie jest tam, wbrew lansowanemu niekiedy przez nieprzyjazne mu środowiska opiniom, wyznaniem nowym, lecz na ziemiach tych istnieje od stuleci. Jego wspólnoty i świątynie powstały tam z autentycznych potrzeb religijnych i bardzo często tworzyli je ludzie, którzy się tam znaleźli wbrew własnej woli.